

Одговори (на прошли пут постављена питања):

I НАСТАНАК И РАЗВОЈ КОМБИНОВАНИХ ОДЕЉЕЊА

1. Школе са комбинованим одељењима имају прошлост дужну поштовања. Старе су **колико и организовано школовање** на нашим просторима.
2. Елементи карактеристични за рад у комбинованом одељењу који су постојали у манастирским школама у Србији и пре 17. века су: **једна просторија за рад, један учитељ, ученици различитог узраста.**
3. **Ропство под Турцима** учинило је да се манастирске школе у Србији задрже и у 18. па чак и у 19. веку и да дуго низ година буду једине лучоноше просвете и образовања.
4. Осмишљенија брига о школама у Србији могла је бити испољена тек после **турских хатишерифа из 1830. и 1833. године, Сретењског устава 1835. и Турског устава 1838. године.**
5. Још чвршћу законску подлогу образовање је добило 1844. године када је обнародовано **Устројеније јавног училишног наставленија.**
6. **Да, рад у комбинованом одељењу био је веома раширен и непосредно након Другог светског рата.** Тада је један учитељ радио у комбинованом одељењу и са 80-100 ученика.
7. Уколико је комбиновано одељење формирано **од ученика два разреда**, у њему може бити **највише 20 ученика.**
8. Уколико је комбиновано одељење формирано **од ученика три или четири разреда**, максималан број ученика је **15.**
9. **Доња граница ученика у комбинованом одељењу није одређена Законом.**
10. То је добро зато што се на тај начин смањује могућност **непотребног и исхитреног укидања („гашења“) школа са комбинованим одељењима у селима.**

II ПОЈМОВНО ТЕРМИНОЛОШКА РАЗЈАШЊЕЊА

1. Међу најстарије термине спадају **обичне помешане школе** и **двочлане школе**.
2. За двочлане школе прописано је, да се у млађој класи само **букварци**, а у старијој **часловци** и **псалтирци** заједно уче.
3. Звао се Стојан Новаковић.

Стојан Новаковић

4. У неподељеним школама је највећи број ученика 50, а у подељеним 70.
5. Јован Миодраговић такође говори о **подељеним** и **неподељеним школама**, али не дефинише прецизно те појмове.

Јован Миодроговић

6. Звао се Паул Фикер.

Књига Паула Фикера

7. Раде Вуковић, Тихомир Продановић, Недељко Трнавац, Тихомир Продановић, Ђорђе Лекић, Љубица Продановић, Крстивоје Шпијуновић, Стипан Јукић, Оливера Гајић...
8. Комбиновано одељење је одељење које је састављено од ученика два, три или четири разреда са којима истовремено ради један учитељ.
9. Такви термини су, на пример: **недиференциране школе, нерашчлањене школе, нижеорганизоване школе, патуљасте школе, школе на неразвијеном подручју, школе на приграничном подручју, школе у забаченим крајевима, школе са малим бројем ученика, смешани разреди, нижедиференциране школе, двокласне школе, трокласне школе, лилипут школе, школе у сеоској средини, школе у руралној средини (лат: rus, ruralis – село), патуљасте школе, салашарске школе, дводељне школе, једнодељне школе, вишеразредне неподељене са једним наставником, дворазредне с једним наставником, једноразредне с једним наставником, школе са једним учитељем.**
10. То су:

- комбинована одељења формирана од ученика **два разреда**. С обзиром на различите могућности комбиновања у овом моделу су могућа комбинована одељења ближих (I – II, III – IV) и комбинована одељења удаљенијих разреда (I – III, II – IV).

- комбинована одељења формирана од ученика **три разреда**, и

- комбинована одељења формирана од ученика **четири разреда**.

Нова питања за самостално вежбање и понављање:

1. Од чије стране речи потиче реч организација?
2. Која је то реч?
3. Шта значи та реч?
4. Како реч организација објашњава Милан Вујаклија?

5. Које елементе садржи спољашња организација наставе (у комбинованом одељењу)?
6. Шта се сврстава у унутрашњу организацију образовно-васпитног рада (у комбинованом одељењу)?
7. Чиме је условљен успех наставника у раду (са комбинованим одељењем)?

ПРИНЦИПИ РАЦИОНАЛИЗАЦИЈЕ РАДА У КОМБИНОВАНОМ ОДЕЉЕЊУ

За рад у комбинованом одељењу важе исти принципи који важе и за организацију рада у чистом одељењу.

Који су то принципи? (Они који се обрађују у дидактици:

1. принцип научности наставе,
2. принцип одмерености наставе према узрасту ученика,
3. принцип систематичности и поступности,
4. принцип очигледности у настави,
5. принцип свесне активности ученика,
6. принцип индивидуализације у настави,
7. принцип повезивања теорије са праксом,
8. принцип рационализације и економичности у настави и
9. принцип трајности знања, вештина и навика).

У циљу рационализације рада у **комбинованом одељењу уважавају се и следећи принципи:**

- 1. принцип флексибилности,**
- 2. принцип учитељеве креативности и стваралачке аутономности,**
- 3. принцип ученичке самоактивности, диференцијације и индивидуализације наставног рада,**
- 4. принцип континуираног праћења индивидуалног развоја и напредовања ученика и**
- 5. принцип вертикалне и хоризонталне интеграције у планирању и реализацији образовно-васпитних активности.**

1. Принцип флексибилности

Реч флексибилан долази од латинске речи *flexibilis* – савитљив. 1. савитљив, еластичан, гибак. 2. (о људима) који није крут у опхођењу, прилагодљив, који се лако може прилагодити ставовима супротне стране.

Флексибилност подразумева еластичнија законска решења, школски календар који одговара условима рада школе, распоред часова прилагођен конкретної наставној ситуацији, различито трајање часова, интереса ученика и појаве умора, рад у смени и по и смени и четврт, слободни избор активности од стране ученика, коришћење могућности за индивидуални и индивидуализовани рад и тако даље.

2. Принцип учитељеве креативности и стваралачке аутономности

Учитељи који раде у комбинованом одељењу не треба, по сваку цену, да се придржавају решења која важе за школе са великим бројем ученика. За очекивање је да ће професионална самосталност имплицирати и повећану одговорност за резултате које учитељ у комбинованом одељењу у свом раду остварује. Данас се и у свету све више тежи ка већој аутономији у доношењу одлука у образовању на локалном и школском нивоу, што подразумева и већи степен одговорности у остваривању васпитнообразовних задатака.

3. Принцип ученичке самоактивности, диференцијације и индивидуализације наставног рада

У комбинованом одељењу нема довољно времена за директну наставу па се јавља потреба за самосталним радом и самоактивности ученика. Да би се овај принцип остварио неопходно је да се ученици упознају са општим и посебним техникама рада, вештином коришћења уџбеника, речника, енциклопедија, вештином записивања нађених решења, брзог прилажења радном задатку, оспособљавању за контролу сопственог рада и слично.

Овај принцип обавезује учитеља да у образовно-васпитном процесу открива, уважава и развија индивидуалне способности ученика, да разлике међу њима поштује, како при избору садржаја, тако и при избору метода и облика рада, темпа рада и слично. Индивидуалне карактеристике ученика долазе више до изражаја у комбинованом одељењу него чистом, што учитељ треба да уважава и да наставу према томе диференцира. Натпросечном ученику учитељ ће давати задатке који одговарају његовим способностима и обратно. Захтеви према ученицима требају бити на нивоу њима доступне сложености.

4. Принцип континуираног праћења индивидуалног развоја и напредовања ученика

Уважавање овог принципа омогућава дозирање захтева према ученицима тако да сваки ученик буде оптимално ангажован и да се развија и напредује према својим способностима.

Овај принцип захтева перманентно праћење индивидуалног развоја и напредовања ученика, што подразумева и одговарајућу евиденцију, мотивациону и контролну функцију у односу на индивидуални развој и напредовање ученика.

Примена овог принципа омогућава оптимално оптерећење сваког ученика и развој према сопственим способностима.

5. Принцип вертикалне и хоризонталне интеграције у планирању и реализацији образовно-васпитних активности

У комбинованом одељењу је посебно изражена потреба за интегрисањем (повезивањем) програма оних наставних предмета чије садржаје учитељ реализује на истом часу у свим разредима. Садржаји тзв. „вештина“ (физичко, ликовно, музичко васпитање) готово увек се реализују као заједнички рад у мешовитој групи ученика у којој би се више водило рачуна о индивидуализацији према специфичним способностима у тим областима него према календарском узрасту. Применом овог принципа реализују се и предмети чији су програми конципирани по принципу концентричних кругова (српски језик, математика, свет око нас, односно природа и друштво).

То је тзв. **вертикална интеграција** у којој је омогућено ученицима да обнављају стечено знање у претходном разреду и остварују добру припрему за наредни разред.

Хоризонтална интеграција подразумева интегрисање (повезивање) циљева, исхода и садржаја различитих наставних предмета у истом разреду, при чему сваки предмет задржава своју самосталност. Овде се ради о садржајима различитих предмета који су слични или се међусобно допуњују. На тај начин се обезбеђује трансфер и повезивање садржаја различитих наставних дисциплина и ублажава изолованост појединих програмских целина.

